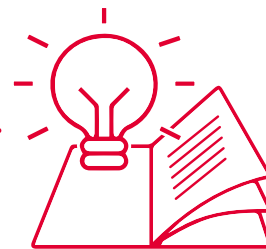

In gesprek over middelengebruik in het jongerenwerk

Draaiboek verwerkingsopdrachten
voor de opleiding Social Work

Dit product hoort bij het traject In gesprek over cannabis. Kijk voor meer informatie en beluister de podcast op www.trimbos.nl/ingesprekovercannabis.

Achtergrond van deze module

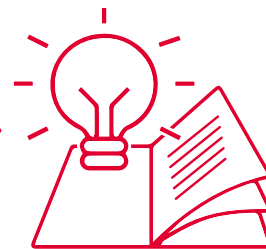
Als (toekomstig) jongerenwerker maakt het omgaan met middelengebruik, waaronder cannabisgebruik, onderdeel uit van je werk. In de leeftijdsfase van 10-24 jaar maken veel jongeren kennis met middelengebruik en zijn zij nog kwetsbaar voor de gevolgen van middelengebruik voor hun ontwikkeling en gezondheid. Daarnaast richt jongerenwerk zich vaak op kwetsbare jongeren, die een groter risico lopen op problematisch middelengebruik. Omdat jongerenwerkers hun werk doen in de directe leefwereld van hun doelgroep zien en horen zij veel als het gaat om middelengebruik (signaleren) en zijn zij in de gelegenheid om hier iets in te doen (intervenieren).

Waarom een aparte lesmodule over middelengebruik in de opleiding Social Work? Het jongerenwerk is een laagdrempelige basisvoorziening met een preventieve functie (Brochure 'De preventieve kracht van het jongerenwerk'). In die preventieve functie kunnen jongerenwerkers helpen problematisch middelengebruik te voorkomen. Zij leggen contact met jongeren in hun leefwereld, bieden ontwikkelingskansen, signaleren vroegtijdig ondersteuningsbehoeften en verwijzen door als specialistische hulp nodig blijkt. Hierbij is het van belang kennis te hebben over *effectieve* middelenpreventie, omdat dit in veel gevallen nauw luistert en er valkuilen zijn.

In het traject 'Bespreekbaar maken (problematisch) cannabisgebruik' (2019-2022) heeft het Trimbos-instituut samen met jongerenwerkers onderzocht wat zij nodig hebben om het meer vanzelfsprekend te maken mogelijk problematisch cannabisgebruik bespreekbaar te maken in hun gesprekken met jongeren. Hierbij bleken zowel de beroepsopleiding als het bepalen van de eigen positie als jongerenwerker in het preventieve veld een belangrijke rol te spelen. Met deze module hopen wij hieraan bij te dragen.

Deze module is ontwikkeld op basis van een bijeenkomst met studenten en gesprekken met docenten verbonden aan de opleiding Social Work van Avans Hogeschool en de Hogeschool Utrecht.

Waar het traject zich aanvankelijk toespitste op cannabisgebruik richt deze module op middelengebruik in het algemeen om de inhoud zo herkenbaar en toepasbaar mogelijk te maken voor studenten. De principes die gelden voor cannabispreventie zijn namelijk ook breder toepasbaar wat betreft ander middelengebruik.

Leerdoelen

De leerdoelen zijn gebaseerd op de bouwstenen uit het Landelijk Opleidingsdocument Sociaal Werk en de vier methodieken van jongerenwerk zoals beschreven door het lectoraat Youth Spot.

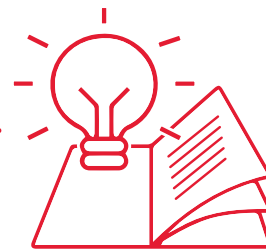
De student:

- ❶ past generieke basiskennis over beperkingen en problemen met betrekking tot gezondheid en gedrag toe. Hieronder valt ook verslaving (Bouwsteen 2 Gebruikers over sociaal werk, Kernthema: sociaal functioneren van individuen, groepen en gemeenschappen). Deze kennis wordt toegepast op het werkveld van het jongerenwerk.
- ❷ kent de mogelijkheden voor middelenpreventie binnen de methodieken groepswork, ambulant jongerenwerk, informatie en advies en individuele begeleiding.

De student kan aantonen over de volgende relevante kennis en vaardigheden te beschikken:

- kennis van de samenhang en wisselwerking tussen de sociale, lichamelijke en psychische ontwikkeling van mensen en de invloed van hun sociale en fysieke omgeving hierop (Bouwsteen 2 Gebruikers over sociaal werk, Kernthema: sociale ontwikkeling en individuele levensloop);
- kennis over methodische, dat wil zeggen doelgerichte, systematische en reflectieve uitvoering van het sociaal werk en daartoe ondersteunende theorieën (Bouwsteen 3 Werkwijze sociaal werk, Kernthema: methodisch werken);
- kennis van formele en informele organisaties en voorzieningen op de gebieden wonen, welzijn, cultuur, zorg en inkomen, waaronder verslavingszorg (Bouwsteen 4 Organisatie sociaal werk, Kernthema: sociale kaart).

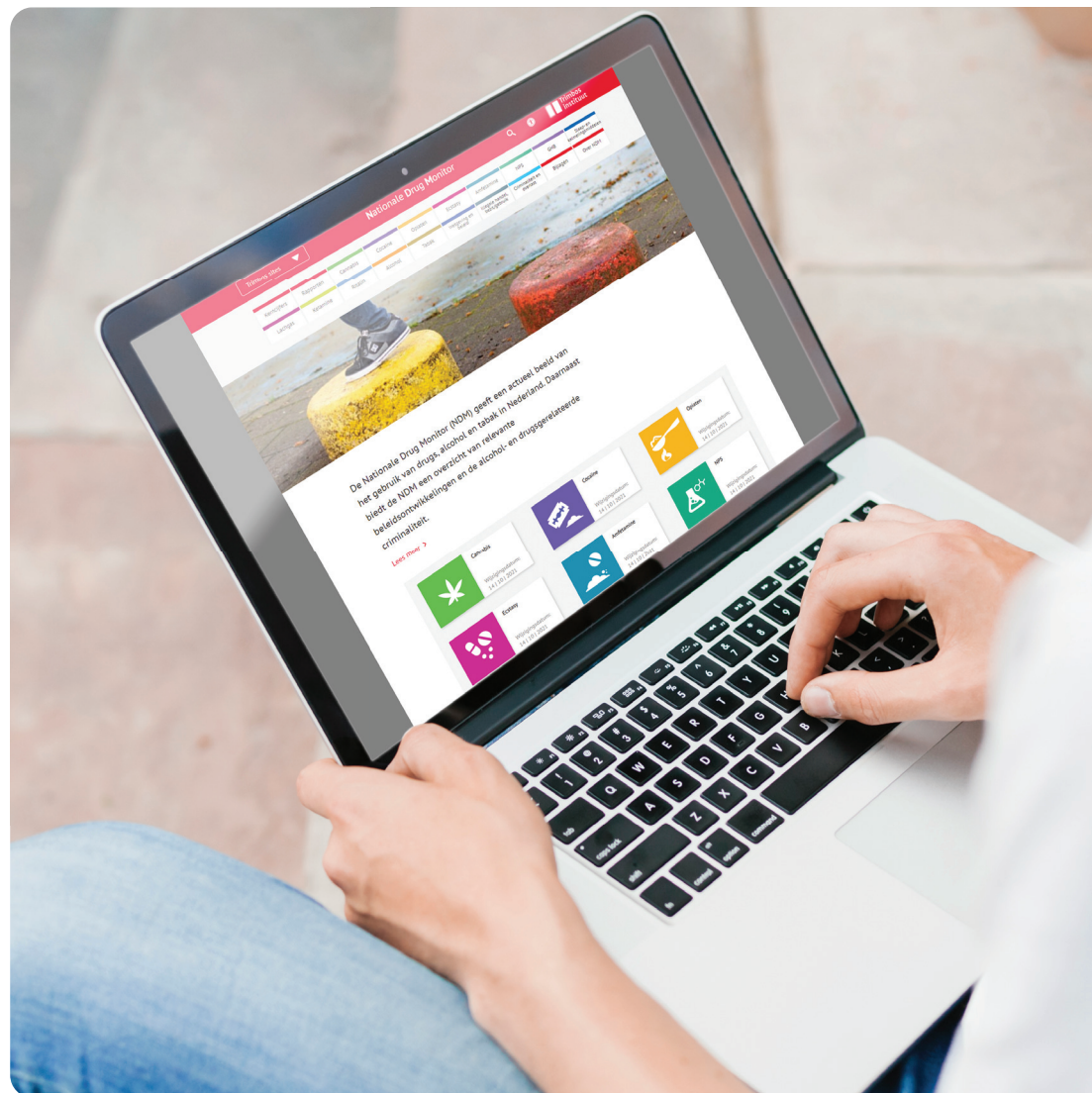

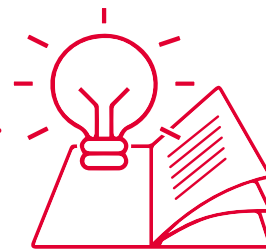
Beschrijving van de opdrachten

Je stelt een portfolio samen, waarin je laat zien dat je kunt schakelen tussen verschillende rollen en methodieken in het jongerenwerk. In het portfolio verwerk je de kennis die je tijdens de opdrachten hebt vergaard over de rol van middelengebruik in het jongerenwerk en de mogelijkheden voor preventie. Dit doe je in de vorm van een verslag. Andere verslaglegging (zoals video's, webpagina's of blogs) kun je eventueel als bijlage toevoegen.

Het is belangrijk dat je middelenpreventie in de vier verschillende methodieken van het jongerenwerk (zie onderdeel 4) terug laat komen. Deze vier methodieken kun je dus zien als vier verschillende opdrachten, die je samenbrengt in het uiteindelijke verslag. De voorbeelden die je aanhaalt en de keuzes die je hierin maakt beargumenteer je met ervaringskennis, literatuur en landelijke cijfers.

Kortom: je behandelt het middelengebruik tijdens het jongerenwerk zowel vanuit je eigen ervaringen als vanuit de (wetenschappelijke) kennis. De verschillende producten breng je samen in een conclusie, waarin je terugkijkt op hoe de totstandkoming van je portfolio is verlopen.

Het is belangrijk dat je de volgende onderdelen in het verslag laat terugkomen:

1 Leeswijzer

Voeg een leeswijzer toe om de lezer uit te leggen hoe die het stuk moet lezen. Leg hier de structuur van je eindproduct uit en verantwoord deze. Dit is ook van belang wanneer je andere verslaglegging (zoals video's of webpagina's) toevoegt.

2 Theoretische achtergrond over middelenpreventie en waarom dit specifiek relevant is voor jongerenwerk

Analyseer voor elke methodiek (groepswork, ambulant jongerenwerk, informatie en advies en individuele begeleiding) een casus uit je eigen stage- of werkpraktijk op de volgende punten:

- Kennis over de werking van alcohol en drugs;
- De verschillende stadia van gebruik van experimenteren tot verslaving;
- Cijfers over middelengebruik in Nederland;
- Verschillende soorten beschermende en risicofactoren;
- Kennis over effectieve interventies om (problematisch) middelengebruik te voorkomen.

3 Jouw rol als jongerenwerker bij middelenpreventie

- Verantwoordelijkheden ten aanzien van (problematisch) gebruik door de jongeren;
- Het verkrijgen van inzicht in de functie van middelengebruik voor de jongere;
- Signaleren en het voeren van een signaleringsgesprek;
- Mogelijkheden om externe expertise (bv. verslavingszorg) in te schakelen;
- De verwachte en geobserveerde effectiviteit van jouw acties.

4 De vier opdrachten met voorbeelden uit elk van de volgende methodieken: (1) groepswork, (2) ambulant jongerenwerk, (3) informatie en advies en (4) individuele begeleiding

- Gebruik hiervoor interviews met of observaties van jongerenwerkers en/of jongeren;
- Maak in elk van deze voorbeelden gebruik van het signaleringsproces: leg de keuzes in elke fase uit;
- Betrek hierin niet alleen aan het handelen van de jongerenwerker, maar ook het beleid van de organisatie waar deze werkzaam is.

5 Reflectie op het proces

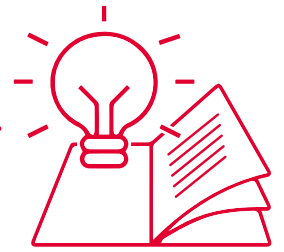
Hier verwerk je de informatie die je in de verschillende eindproducten naar voren hebt laten komen. Denk hierbij aan het plan dat je voorafgaand aan het maken van de producten had, hoe het proces verliep en wat er uiteindelijk uit is gekomen.

6 Conclusie

Breng de verschillende producten bij elkaar in een concluderend stuk, waarin je reflecteert op:

- De relevantie van middelenpreventie in het jongerenwerk;
- De verschillen tussen de methodieken;
- De aanpak van de jongerenwerker hierbij;
- Het proces en de eindproducten als geheel.

7 Bronnenlijst

Optioneel:

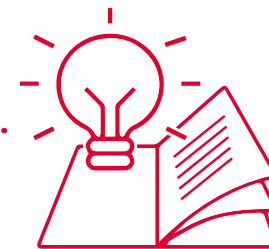
8 Voeg ervaringen toe van betrokkenen, zoals ervaringsdeskundigen of jongerenwerkers

Hoe gaan zij om met cannabisgebruik (of ander middelengebruik) in hun werk?

9 Andere vormen van verslaglegging om de inhoudelijke onderdelen (2 t/m 7) te ondersteunen

Denk hierbij aan video's, blogs, webpagina's et cetera. Wanneer je dit doet, is het belangrijk dat je in de leeswijzer (onderdeel 1) beschrijft welke onderdelen er in welke vormen van verslaglegging te vinden zijn.

Aanbevolen literatuur

www.drugsinfo.nl

Hier vind je informatie over verschillende drugs en verslavingen.

[NDM | Nationale Drug Monitor](#)

Hier vind je een actueel beeld van het gebruik van drugs, alcohol en tabak in Nederland. Daarnaast biedt de NDM een overzicht van relevante beleidsontwikkelingen en de alcohol- en drugsgerelateerde criminaliteit.

[Alcohol, drugs, roken, gamen - Tips voor ouders - Helderopvoeden.nl](#)

Hier vind je informatie over opvoeden voor ouders. Ook middelengebruik komt hierbij terug.

<https://www.nji.nl/middelenmisbruik-en-verslaving/wat-werkt>

Op deze website van het Nederlands Jeugdinstituut vind je achterliggende informatie over effectieve preventie en behandeling van middelengebruik.

<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2016/01/Richtlijn-Middelengebruik-Onderbouwing.pdf>

Deze “Richtlijn Middelengebruik” is eigenlijk bedoeld voor jeugdhulpprofessionals. In dit stuk staat ook veel algemene informatie over middelengebruik van jongeren.

[Landelijk drugsbeleid | Loketgezondleven.nl](#)

Op deze website van het RIVM vind je de achtergrond van het landelijke drugsbeleid en een verwijzing naar goed onderbouwde en effectieve interventies.

[hva---a4-brochure---de-preventieve-kracht-van-het-jongerenwerk-web.pdf](#)

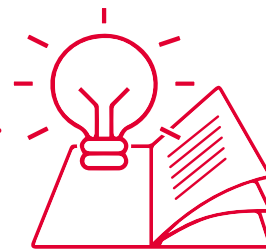
Dit onderzoek beschrijft op welke manieren jongerenwerk kan bijdragen aan de preventie van verschillende (problematische) gedragingen en meer.

[Hoe jongerenwerkers werken aan preventie - HvA](#)

Dit boek beschrijft op welke manieren jongerenwerk kan bijdragen aan het voorkomen van problemen op verschillende levensgebieden zoals gezondheid en participatie.

<https://www.trimbos.nl/ingesprekovercannabis>

Op deze pagina vind je meer informatie over het traject waarbinnen deze handleiding is ontwikkeld.

Beoordeling en herkansing

De beoordeling en eventuele herkansing vinden plaats volgens het programma van jouw opleiding. Je docent zal je hierover meer informatie geven.

Meer leren over gespreksvoering?

Instellingen voor verslavingszorg bieden deskundigheidsbevordering op het gebied van middelenkennis en gespreksvoering. In de online vaardigheids cursus Open en Alert leer je in 9 lessen van ca. 10 minuten hoe je alcohol- en drugsgebruik kunt signaleren en hoe je deze signalen bespreekbaar kunt maken.

Colofon

Auteurs Marjan Möhle, Gijs Jobse

Met dank aan Gercoline van Beek (opleiding Social Work Hogeschool Utrecht) en Andrea Steuns (opleiding Social Work Avans Hogeschool)

Vormgeving Canon Nederland N.V.

Beeld Gettyimages.nl

Financiering Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Meer informatie www.trimbos.nl/ingesprekovercannabis

Artikelnummer PM0687

© 2022, Trimbos-instituut, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande toestemming van het Trimbos-instituut.

Dit product hoort bij het traject In gesprek over cannabis. Kijk voor meer informatie en beluister de podcast op www.trimbos.nl/ingesprekovercannabis.

